

Виноград Господњи

ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Година осамнаеста

Број 3

Нови Сад

О Успењу Пресвете Богородице 2022.

Бесплатан примерак

Радуј се, Мати Живота, која избављаш од смрти душе наше!

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа новосадског и бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ

Лист православне Епархије бачке
Година осамнаеста, број 3
Нови Сад, о Успењу Пресвете Богородице 2022.

Уредник
Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић
Протојереј Владан Симић
Протојереј Жељко Латинковић
Протојереј Игор Игњатов
Презвитер Лео Малешевећ
Др Данило Михајловић

Лектор и коректор
Јелица Недић

Техничка обрада
Татјана Срдић

Фотографије
Предње корице: *Успење Пресвете Богородице*,
манастир Бојани (фотограф Мартин
Цандир)
Стр. 3: *Успење Пресвете Богородице*, манастир
Сопотани (фотоархива Издавачког
предузећа Платонеум д.о.о)
Стр. 28, 29: Иконописна радионица манастира
Васкрсења Христовог у Каћу
Стр. 9: Православни богословски факултет
Универзитета у Београду
Стр. 14: Фотограф Мартин Цандир

Штампа
Принт студио ИН, Нови Сад, 2022.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво
21000 Нови Сад
Змај Јовина 4
vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com
www.eparhijabacka.info

САДРЖАЈ

ОСМИ ДАН	3
Катихета Марко Радаковић: Пресвета Богородица – Мајка Живота	3
ПОВОДИ	5
Дан сећања на страдале и прогнане Србе у „војно-полицијској” операцији <i>Олуја</i>	5
РАЗГОВОР	9
Протојереј др Зоран Ранковић: Богословље као израз живота Цркве	9
ОЧЕ, ДА ТЕ ПИТАМ	13
Презвитер Вељко Васиљев: О кађењу	13
БИБЛИЈСКИ ПОЈМОВНИК	16
Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: Свето Јеванђеље по Марку	16
ИЗ СВЕТООТАЧКЕ РИЗНИЦЕ	17
Свети Јован Дамаскин: Похвала на свечасно Успеније Богоматере (Део прве беседе)	17
СТАРЕЧНИК	19
О ави Макарију Египатском	19
ИЗ ЛЕТОПИСА	21
Протојереј Александар Лазић: Водице у Сомбору	21
ПОРТРЕТИ ГОВОРЕ	24
Бакон Лазар Ђачић: Суботички добротвори Јован и Терезија Остојић	24
ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ	26
Стеван Јурић: Tantum scimus, quantum tenemus – Толико знамо колико памтимо	26
ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ	28
Теодора Томановић: Непроменљивој Игуманији хиландарској	28
Миа Темеринац: Слобода – пут Светог Саве	29
АКТУЕЛНОСТИ	30
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ	37
НОВА ИЗДАЊА	38
НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА	39

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–, – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

Катихета Марко Радаковић: ПРЕСВЕТА БОГОРОДИЦА – МАЈКА ЖИВОТА

„У рађању си сачувала девојаштво,
у успењу ниси оставила свет, Богородице.
Прешла си ка животу, мати Онога Који је
Живот, и твојим молитвама избављаш
од смрти душе наше.”
(Тропар Успења Пресвете Богородице)

Један од најлепших ликовно-теолошких израза наше вере јесте фреска Успења Пресвете Богородице из манастира Сопоћана. На њој је уметник приказао у Господу уснулу Пресвету Богородицу и апостоле око њеног одра. А ту је и Христос Који држи Своју Мајку у наручју као новорођенче, онако како је она Њега држала када Га је родила у Вит-

век и прихвата смрт да бисмо сви у Њему живели. Пресвета Дјева Марија из Назарета је рођена као сви створени људи, али је својом послушношћу Богу и својим слободним пристанком да роди Спаситеља удостојена живота вечнога по престављењу. И ми гледамо икону где је у Синовљевом наручју, као небесно новорођенче.

На икони Успења Пресвете Богородице сликовито је приказан један диван парадокс: Дјева је родила Онога Који је Сâм Живот; она која је смртна рађа Бесмртнога; она која је створена рађа Нествореног. Следствено, као Мајка Живота, она прелази из смрти у живот вечни, она прати Сина на путу који јој је

Успење Пресвете Богородице, манастир Сопоћани

лејему. Како то треба разумети? Наиме, Син Божји вечно постоји као Животодавац и, како исповедамо на свакој Литургији, кроз Њега је све постало. Он у времену постаје Чо-

могућио и припремио. Васкрсава и одлази у Царство небеско, где је наша најусрднија Заступница. Прелази из пролазног живота у живот вечни, јер је Мајка Живота Самог.

Осми дан

Кроз Пресвету Богородицу, најављивану од пророка, испуњен је Божји Домострој спасења људи и творевине. Она је Нова Ева, она која је, за разлику од прве Еве, донела правилну одлуку. Уместо плода дрвета познања добра и зла, који је човеку донео смрт, она је свима нама донела Плод дрвета вечног живота, а то је Господ Исус Христос. Она је остварен сан Јаковљев: лествица која спаја небо и земљу, преко које је Син Божји сишао међу нас. Она је нови Ковчег Завета: у првом су чуване речи Божје, десет заповести, а она је у својој утроби носила Саму Реч Божју, Логоса. И како се некада Бог открио Свом народу речима из купине која гори а не сагорева, тако се Реч Божја јавила преко Богородице, која је родила и остала Дјева. Како ирмос празника пева, у Њој се побеђују закони природе: у рађању је Дјева, а после смрти је жива.

Празник Успења Пресвете Богородице је својеврсни наставак празновања Васкрса. Васкрс је прослава Христове победе над смрћу, а овде видимо како та победа доноси плодове. И док ми чекамо свеопште васкрсење мртвих о Његовом Другом доласку и чекамо да крочимо у пуноћу Царства небеског, Богомајка је по упокојењу прешла у живот вечни и васкрслим телом се придружила свом Сину и Господу. Зато не изненађује да се анђели, арханђели, херувими и серафими и сви свети диве, радују и славе њено Успење.

Многи су покушали да одбаце надумну тајну Оваплоћења Логоса од Дјеве и да умање њен значај. Тако је јеретик Несторије сматрао да створено биће не може родити Нествореног. А ми верујемо и исповедамо да се Христос родио од Пресвете Дјеве Марије. Свети апостол Павле у Посланици Галати-

ма пише: „А када дође пуноћа времена, посла Бог Сина Својега, Који се роди од жене” (Гал. 4, 4). Свети Јован Дамаскин, тумачећи ове стихове, истакао је да није записано да се Син родио кроз жену већ *од* ње; није се тек уселио у тело неког човека но заиста је постао Човек, оставши притом Бог.

Христос је смрћу победио смрт и Он исту победу дарује свима који се са Њим сједине. Богородица није била само неко кроз кога је дошао Живот свему свету. Син Божји је заиста постао Син Дјеве Марије и она је заиста била Његова Мајка.

Својим слободним пристанком на Божју вољу и пројављеном љубављу према Богу, према свом Сину, али и према целом људском роду, Пресвета Богородица је прва која је у целости испунила људско назначење, а то је обожење. Кроз њену послушност вољи Божјој, спасење је дошло свима нама. Називамо је и Увекдјевом будући да је пре рођења, у рођењу и по рођењу Спаситеља остала Дјева. Због њеног немерљивог значаја за људски род и имамо толико празника кроз које је молитвено прослављамо. Кроз све молитве потврђујемо оно што данас певамо: Богородица није оставила свет. У тајни празника Успења Богородице не заборавимо ни Христове речи пре Његовог Вазнесења: „И, ево, ја сам са вама у све дане до свршетка века. Амин” (Мат. 28, 20). Богомајка је кроз историју своје присуство потврђивала свесрдним помагањем, а често и пројављеним чудима онима који јој се обрате за заступништво. И тако Православна Црква молитвено прославља Мајку Живота, узноси јој молитве у богослужењима, осликава и целива њене иконе, радосно кличући сада и увек и у векове векова: *Радуј се, Невесто Невесна!*

Поводи

ДАН СЕЋАЊА НА СТРАДАЛЕ И ПРОГНАНЕ СРБЕ У „ВОЈНО-ПОЛИЦИЈСКОЈ” ОПЕРАЦИЈИ ОЛУЈА

У четвртак, 4. августа 2022. године, на Тргу слободе у Новом Саду одржана је централна државна манифестација поводом Дана сећања на све страдале и прогнане Србе у оружаног акцији *Олуја*.

Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије служио је помен свим жртвама невино пострадалим у „војно-полицијској” операцији *Олуја*. Његовој Светости су саслуживали протојереј-ставрофор Бранко Ђурчин, протојереји Жељко Латиновић и Велимир Врућинић, као и протођакон Драган Радић. После помена Светејши Патријарх српски је одржао пригодну беседу коју преносимо у целости.

сабрани, мање или више делимо исту или веома сличну историју. На пример, породица поменутог владике Иринеја је из Далмације, одакле су многи од вас стигли у Србију, у ове крајеве. И његова породица је дошла у Бачку неким од возова без возног реда, а – опростите што ћу рећи у првом лицу – и моја породица се на сличан начин обрела у овој богатој, гостољубивој српској Покрајини. И многе друге владике и свештеници имају такву или сличну личну и породичну историју. Због тога се ми, браћо и сестре, тако добро, суштински и дубински разумемо. Због тога саосећамо и окупљамо се сваке године у Име Оца и Сина и Светога Духа. Окупљамо се најпре да бисмо,

Патријарх српски г. Порфирије беседи после помена

„Поздрављам вас, у Име Божје, све сабра-не, у име свих присутних архијереја и свештеника, а најпре у име нашег духовног домаћина овде у Новом Саду, Епископа новосадског и бачког господина Иринеја. Сви ми, овде

призивајући Име Божје, сви заједно молили Њега, у Тројици Једнога, да у жељеном наручју праоца Авраама упокоји нашу браћу и сестре, рођаке, суседе, суграђане и сусељане, све који су невине жртве страшних августовских дана

Поводи

Многобројни народ окупљен на Тргу слободе у Новом Саду
поводом Дана сећања на страдање Срба у злочиначкој акцији Олуја

1995. године. Сабрали смо се да се молитвено сетимо насилног егзодуса нашег народа са подручја Далмације, Баније, Кордуна, Лике и Западне Славоније. Не заборављамо жртве и разарања у *Кристалној ноћи* у Задру, егзекуцију старих и немоћних у Медаку и личким селима, ужасан терор и побијене у кућама и становима све до Пакраца и славонских села. Све су то камичци у мозаику наших страдања и распећа, заједно са Јадовном, Сиском, Јастребарским, Млаком, Глином и Јасеновцем. Са нама су данас преживели сведоци страдања који чувају и нама преносе памћење. Њиховој жртви и страдању се клањамо и, наравно, памтимо. Наше памћење, разуме се, није злопамћење. Памтимо, и сто пута треба да запамтимо њихова сведочења да неко не би могао да каже: *То се није десило, то није истина, то су биле само хуманитарне активности; то су биле обичне установе које су пружале гостопримство онима који нису имали где главу да склоне.* Стотину пута ћу поновити да ми не злопамтимо, јер би злопамћење

савладало и нас. Гнев и мржња би сатрли нас саме, обеснажили би сваки Богом дани стваралачки потенцијал у нама. Морамо увек гледати у Лице Божје, гледати у Најневинијег, Који је распет на крсту, и имати на уму речи које је Он са крста упутио Оцу небеском: *Оче, опрости им јер не знају шта чине!* То је вера наша, то је вера отаца наших. То је вера коју је у Јасеновцу блаженог спомена патријарх српски Герман изразио речима: *Да праштамо морамо, јер је то јеванђелска заповест, Сâм Бог тако заповеда. Али да молитвено и на сваки други начин заборавимо – то нећемо, не смемо и не можемо.*

Саобразан на крсту Распетом Христу, у Лице Божје загладан и светлошћу божанског надразума обасјан био је свети мученик Вукашин Јасеновачки јер је добио надумну силу да, док му монструм у Јасеновцу кида делове тела, изговори свете и потресне речи: *Само ти, дијете, ради свој посао!* Његове речи нису израз мржње, ни пркоса, ни ината, ни бунта, ни презира, јер те речи нису речи и снага

Поводи

обичног човека. То су речи човека погруженог у Христа и усредсређеног на Христа. Благодаћу и љубављу Христовом, те речи кроз света уста распетог Вукашина долазе из вечности у време, из простора љубави и трајне радости у простор страха и трагике људског постојања отуђеног од Бога. Долазе из пребивалишта Божјег у наше боравиште. Докучити тајну Вукашиновог мира усред најстрашнијег мученичког страдања не можемо логиком овог пролазног и ограниченог века. Можемо, пак, уколико прислонимо своје ухо на груди Христове и послушамо откуцаје Његовог срца које куца за сваког човека без изузетка. То можемо само молитвом и хришћанском вером, јер овде није реч о питањима разума. Стога смо се и ми данас вером у Христа Распетог и Васкрслог на молитву сабрали.

Сабрали смо се овде, али морамо се сабирати и на месту Вукашиновог страдања, у Јасеновцу, као и на сваком месту на којем су страдала наша невини браћа и сестре, као и невини људи без обзира на то ком народу припадају и како су се Богу молили. Ту ћемо не само одати пошту пострадалима и помолити се за њих него ћемо, више него другде, имати прилику да уђемо у унутарње светилиште свога бића, у своје срце, да станемо пред лице вечности, пред Лице Христово, и да у Његовој светлости, у Њему, чујемо позив упућен свима, па и нама – да сваког човека видимо као свога брата, као онога који припада Богу исто толико колико и ми, колико и ја, а да изван Христа, изван Божјег Дома, и браћа и сестре, и муж и жена, и пријатељи, и суседи и народи постају супарници, постају такмаци, па чак и непријатељи, неретко спремни да истребе једни друге. Имаћемо потребу више него другде да се молимо за све, за себе и своје ближње, за свој народ, али и за све људе, за све који пате и страдају, за мир свега света. Отуда је, најблаже речено, људски неразумно, погрешно и неправедно када неко налази разлога да онемогући било кога, просјака или цара, богатог или сиромашног, домаћег или странца, обичног грађанина или функционера, премијера или председника, ма ког, дакле, звања био онај ко има потребу да се на месту Вукашиновог страдања или било ком

другом сличном месту сусретне са собом и са Богом и да смирено упали воштаницу и узнесе скромну молитву Спаситељу света.

Сабираћемо се на молитву и на оваквим местима као што је Нови Сад, Српска Атина, као што је читава наша предивна Србија која нас је пригрлила, која има бескрајну ширину, бескрајну љубав и доброту за све. У Србији не питамо: како се ти крстиш или како се Богу молиш? У Београду, у Новом Саду, у Нишу не питамо које су ти вере или народности отац и мајка. Такву Србију волимо и за њу се молимо да таква буде и остане, да увек у њој има места и доброте за све, за сваку душу, за свако име. Уосталом, Бог не прави разлику међу именима. Сваки човек је Богу једнако вредан.

Окупљаћемо се и молити и у Далмацији, и на Кордуну, и у Банији, у Лици и Славонији, у свим градовима и селима у којима су наши ближи и далеки преци, наши прађедови подизали цркве и манастире, своја огњишта и домове. Колико прекјуче сам био у Лици, у Смиљану, где се сабрао народ са разних страна. У тако маленом, а толико значајном месту освештали смо обновљени православни храм из седамнаестог века у којем је крштен велики, наш и светски, Никола Тесла, а у том храму је служио његов отац, православни свештеник. Теслин Смиљан и његова црква данас су парадигма бурне историје српског народа западно од Саве и Дунава. На путу, назад за Београд, мисли су ми се непрестано враћале на Лику, на Смиљан, на Теслин народ, који се увек подиже из пепела, обнавља себе, своје куће и своје цркве. Део мене, део мога бића, остао је у том селу, крај те обновљене богомоље. Могу да замислим, браћо и сестре, шта је у вашој души када се мислима враћате на огњишта, у места, у цркве и на гробља која сте напустили пред смртном опасношћу.

Ми, међутим, у молитвеном расположењу поуздано знамо да је наш народ безброј пута, баш кроз страдање и жртву, досезао искуство освајања слободе и васкрсења. Као хришћани знамо да је свако страдање и рашпеће у Христу већ сада и овде део славе, победе и тријумфа. У тајни Крста је садржана и тајна победе, тајна Васкрсења. У тој жртви и победи ми, верујући православни хришћа-

Поводи

ни, налазимо непоколебиву наду у коначну правду Божју, чак и онда када правда људска затаји, јер коначни суд не припада нама него праведној љубави Божјој.

Нека се благодат Божја и *мир који превазилази сваки ум* насели у срца наша, али и у срца свих људи и народа, како би се јеванђелским путем поставили чврсти темељи за бољу и праведнију будућност за сваког појединца и сваки народ. Вјечнаја памјат свој нашој браћи и сестрама невино пострадалим у операцији коју зову *Олуја!*"

После беседе Његове Светости уследио је програм посвећен Дану сећања на све Србе, страдале и прогнане у злочиначкој акцији *Олуја*. Током програма је приказан филм о страдању српскога народа у поменутој операцији. Присутнима се потом обратила Сања Вулић, која је, у августу пре двадесет и седам година, као дванаестогодишња девојчица била у колони међу изгнаним Србима. У уметничком делу програма изведена је крат-

ка драматизација којом су дочарани страшни августовски дани 1995. године. Присутнима су се обратили српски члан Председништва Босне и Херцеговине г. Милорад Додик и председник Републике Србије г. Александар Вучић.

Обележавању двадесет седме годишњице од прогона и страдања српског народа на подручју ондашње Републике Српске Крајине и Републике Хрватске у злочиначкој „војно-полицијској” операцији *Олуја* присуствовали су чланови Светог Архијерејског Синода, Преосвећена господа епископи сремски Василије и бачки Иринеј, као и епископи ваљевски Исихије, ремезијански Стефан, хвостански Јустин, мохачки Дамаскин и марчански Сава; чланови Владâ Републике Србије и Републике Српске, представници Покрајинске владе, градоначелник Новог Сада г. Милош Вучевић, представници локалних самоуправа, свештенство из више епархија Српске Православне Цркве, као и многобројни народ.

Разговор

Протојереј др Зоран Ранковић: БОГОСЛОВЉЕ КАО ИЗРАЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

У овом броју нашег листа објављујемо разговор са протојерејем др Зораном Ранковићем, деканом Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Високопречасни оче Зоране, дозволи-те ми, пре свега, да изразим дубоку захвалност што сте се одазвали нашем позиву за разговор, чиме сте нам указали велику част. Налазите се на челу највише образовне установе Српске Православне Цркве, а то је Православни богословски факултет Универзитета у Београду. Можете ли нам на самом почетку предочити најзначајније чињенице у вези са развојем богословља у Српској Православној Цркви?

усвоје већ потпуно расцветалу општу и црквену културу и цивилизацију Источног Римског Царства, како би је могли успешно пресађивати у свој народ, односно како би Светитељ многе од њих могао сутра насадити „као дрвета мисаона у духовном рају” свога „отачаства”. Када су, две деценије после оснивања Хиландара, првом српском архиепископу били потребни сарадници, Хиландар је већ био у стању да му их дарује као дорасле великоме задатку који је пред њих ставио велики неимар Српске Цркве. И само благодаће солидној општој и богословској спреми васпитаника ове прве српске високе богословске школе, израсле из снажног корена византијског светоотачког богословља, мо-

Протојереј др Зоран Ранковић

Рађање српског богословља догодило се истовремено са рађањем самосталне Српске Православне Цркве. При остваривању овога генијалног плана и визије будуће Цркве свога народа, Свети Сава најпре оснива на Светој Гори Атонској српски манастир Хиландар у коме ће најспособнији српски монаси да

гли су ови „српски просветитељи и учитељи” да у рекордном времену уведу српски народ са његовим развојним културним стваралаштвом у ред најкултурнијих народа оног времена. Хиландар није остао усамљени центар српске богословске науке. Он се попут кошнице ројио и ми ускоро видимо у земљи

Разговор

свога „отачаства“ нове културно-просветне центре у српским земљама, манастире, живе како у слободи тако и у ропству. Живот Цркве захтевао је неговање богословља, јер су јој били потребни његови резултати. Из те потребе ничу школе после Велике сеобе и у земљама Аустријског Царства, устројене према захтевима времена и условима живота, а, најпосле, устројен је Православни богословски факултет, који својом делатношћу преноси аутентично богословље Православне Цркве.

Пре две године навршила се стогодишњица почетка рада Православног богословског факултета Универзитета у Београду. Замолићу Вас да нам приближите неке од важнијих детаља у вези са оснивањем Православног богословског факултета, а потом да нам кажете шта је, према Вашем утиску, најупечатљивије у стогодишњој историји највише образовне установе Српске Православне Цркве. Другим речима, какву поруку и поуку овај јубилеј носи када је у питању значај Богословског факултета?

Идеја о оснивању Православног богословског факултета који би деловао у саставу Универзитета први пут је у српској јавности изнета још 1860. године. Први пројекат наставног плана овог факултета утврђен је 1870. године за потребе разматрања у Влади Србије. Међутим, како је целокупан пројекат оснивања Универзитета, због низа неповољних околности, био на дуже време осујећен, Православни богословски факултет основан је, заједно са још четири високошколске установе (Филозофски, Правни, Медицински и Технички факултет) тек 1905. године, када је, 27. фебруара, донет Закон о Универзитету. Ипак, због недостатка квалификованих наставника и због неповољних историјских околности Православни богословски факултет сачекаће још петнаест година да би 1920. започео свој до данас непрекинути наставни и научни рад. Отпочињању наставе богословља на Универзитету пресудно је допринео долазак руских доктора богословља – међу

којима је било и професора духовних академија – у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца у првом таласу емиграције после бољшевичког револуционарног преврата. За конституисање професорског колегијума Православног богословског факултета сарадња са другим факултетима Универзитета у Београду показала се као изузетно плодотворна – за потребе извођења наставе на студијама богословља ангажовани су корифеји српске науке: професори Веселин Чајкановић, Александар Белић, Драгутин Н. Анастасијевић и академик Љубомир Стојановић. Такође, стварањем заједничке државе стекли су се услови за ангажовање високо образованог богословског кадра из Сремских Карловаца у Београду (Иринеј Ћирић, Иларион Зеремски, Димитрије Стефановић, Лазар Мирковић). Револуционарне промене које су спроведене после Другог светског рата оставиле су дубоке последице на политички, економски, културни и верски живот, а нису мимоишле ни Православни богословски факултет. Структура и рад свих културних, просветних и научних установа нашли су се под пресудним утицајем идеолошких поставки и политичких замисли владајуће партије и атеистичке пропаганде. У складу са таквим ставом државе, Факултету није могло бити места на Универзитету као државној високошколској и научној установи у новом, на материјализму и атеизму заснованом систему. Фебруара 1952. Влада Србије донела је решење којим је Православни богословски факултет у Београду укинут као државна установа и издвојен из Београдског универзитета. Међутим, Факултет је у своје окриље пригрлила Српска Православна Црква. Под окриљем Цркве Факултет почиње са радом 6. октобра 1952. године. Влада Републике Србије је решењем од 9. јануара 2004. године прогласила ништавним решење из 1952. године, чиме је Православном богословском факултету установљен континуитет правног субјективитета у оквиру Универзитета у Београду. Од идеје до реализације и данашњих дана, Факултет је био између „Сциле и Харибде“, али увек уз Цркву и у служби Цркве.

Разговор

Током стогодишњег постојања Православног богословског факултета, на њему су предавале и студирале многе знамените личности, међу којима су данас неки од њих и светитељи Српске Православне Цркве. Које личности бисте овом приликом издвојили и какав је био њихов допринос развоју богословља и црквеног живота?

Из прве генерације уписаних студена-та у року је дипломирало (крајем академске 1924/25. године) њих једанаест, међу којима су Николај Афанасјев, Николај Зернов, Кипријан Керн и Михаило Максимовић, потоњи свети Јован Шангајски.

У међуратном периоду, поред претходно поменутих руских и сремскокарловачких доктора богословља, наставу основних студијских дисциплина на Факултету су изводили: прота Стеван М. Димитријевић (први декан и редовни професор историје Српске Цркве), Радивој Јосић, Симеон Станковић, Иринеј Ђорђевић, Дамаскин Грданички, Душан Јакшић, Јустин Поповић, Викентије Вујић, Борислав Лоренц, Сретен Вујичић, Војислав Јанић, Марко Микијељ, Коста Манојловић, Тихомир Радовановић, Никола Ђорђевић, Миливоје Башић, Филарет Гранић, Атанасије Поповић, Милош Ердељан, Бранко Цвејић, Ђоко Слијепчевић, Јордан Илић, Гаврило Милошевић, Душан Глумац, Викентије Фрадински, Радован Кошутић, Ђорђе Мано-Зиси, Радослав Грујић. Сви су они својим знањем, залагањем и ентузијазмом у предавачкој и научној делатности поставили темеље српском високошколском богословском образовању и уградили себе у развој свештеничког, катихетског и научно-богословског подмлатка. Поменућу само нека од имена наставника који су у тешком послератном периоду у тајне богословља уводили питомце: Петар Ђорђић, Димитрије Димитријевић, Благота Гардашевић, Емилијан Чарнић, Душан Кашић, Лазар Милин. Темељ свега њихова делања садржан је у речима Светога Саве изговореним у манастиру Жичи: „Браћо и пријатељи и оци и чеда богозвана, приклоните богољубива срца ваша да чујете божанске догмате. И чувши ове свете речи ставите их,

браћо, у срца ваша и у савести душа (ваших) и пред очи ума (вашег), и разумите их. Стога вас, браћо и чеда, ово прво молим да, положивши сву наду своју на Бога, држимо се, пре свега, праве вере Његове.”

Каква је улога Православног богословског факултета у животу наше помесне Цркве данас?

У првој Уредби о раду Православног богословског факултета, донетој 1921. године, прецизирано је да су основни задаци Факултета „да се обрађује богословска наука и спреме стручни радници на њој и да даје духовне пастире са вишом спремом, наставнике за богословске предмете у стручним и средњим школама”. Православни богословски факултет је конфесионални богословски факултет, што значи да се православно богословље изучава живљењем, поступањем и студирањем „у вери”, не „о вери”. Као конфесионални богословски факултет, с обзиром на своју матичност, има пресудан утицај на развој православног богословља у Српској Православној Цркви, дакле пресудно утиче на њен верски идентитет и идентитет њених верника. Диплома основних студија Факултета представља неопходан услов за избор у свештенослужитељске чинове, као и за давање сагласности за обављање посла вероучитеља у оквиру организације наше помесне Цркве. Православни богословски факултет, дакле, истовремено представља високошколску установу по праву Републике Србије и по аутономном праву Српске Православне Цркве.

Колико је за живот и делатност Православног богословског факултета значајно то што се налази под духовним покровитељством Српске Православне Цркве, на челу са Његовом Светошћу Патријархом српским г. Порфиријем?

Живот Цркве од апостолског времена па све до данас органски је везан за ширење благе вести тријумфа Божје љубави над трагичношћу људске егзистенције. Богословље

Разговор

јесте управо ова блага вест Цркве, Тела Христовог, кроз векове осведочена Духом Светим. У том смислу студије богословља нису ништа друго до оспособљавање наших студената да познају Цркву Христову, дело Божје у свету које се одвија у Цркви силом Духа Светога, веру Цркве, Њену прошлост и садашњост, како на теоријском, академском, тако и на практичном, животном нивоу. Пажње је вредно подсетити да богословске студије уцеловљују науку, чине потпуним виђење света. У том контексту је значајно што је Првојерарх наше помесне Цркве потекао из реда наставника Универзитета у Београду и нашега Факултета, али је истовремено, према Статуту Факултета, и духовни покровитељ Факултета.

Можете ли нам рећи нешто више о односу између литургијског живота Цркве и богословља? У којој мери је литургијски етос црквеног живота важан за правилан приступ проучавању богословља?

Богословље је реч богочовечанског организма, Цркве, састављена од силе Духа Светога и људске речи. Благодатно искуство заједнице са Христом у Цркви и спасења у њој представља срж богословља Цркве. Стога аутентично православно богословље, иако изречено људским изражајним средствима, може бити само и једино у Цркви. Само такво богословље чува идентитет Једне, Свете, Саборне и Апостолске Цркве.

Студије богословља на Православном богословском факултету имају овај двојаки карактер – првенствено охристовљење, односно оцрковљење удеоничара кроз свето-тајински живот, а онда и систематско проучавање свих свештених списа вере наше Свете Цркве. Студије богословља, на овај начин конципиране, на особени начин чине да богослов може бити верни сведок Христа у свакој прилици, а при томе и да је компетентан да на академски начин представља широј друштвеној заједници све плодове добротинства богооткривене вере.

Имајући у виду све о чему смо разговарали, шта бисте поручили млађим нарасhtaјима теолога, али и свима који тек намеравају да упишу студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду?

Сећам се речи светог Пајсија Светогорца које је записао у својим *Посланицама*, а које дају одговор на постављено ми питање: „Богословље је реч Божја која се прима чистом, смиреном и духовно препорођеном душом, а не умним слаткоречјем, створеном говорничком вештином, а израженом законским или светским духом... Они који се подвизавају отачки, постају практични богослови кроз посету благодати Духа Светога. Они од њих који имају и спољашње образовање, поред унутрашњег образовања душе, могу да описују божанске тајне и да их правилно тумаче, као што су чинили многи свети Оци.” Сви ми у настави трудимо се да пренесемо студентима да богословска наука не актуализује поруке Бога из прошлости већ да ова наука поучава хришћане како да аутентично живе црквени живот и тако сведоче присуство Бога и Његову благодат и у нашем времену. Или, како каже свети Јустин Ћелијски, учити да бити богослов значи „тумачити Свето Писмо кроз свете Оце, притом подражавајући њиховом животу”.

Оче Зоране, срдечно Вам благодарим на издвојеном времену за разговор. Вама, свим професорима и студентима Православног богословског факултета Универзитета у Београду желим свако добро од Господа и да, Његовом милошћу, Ваша богословска делатност и убудуће буде плодотворна у животу наше Цркве.

Вама хвала што сте ми пружили могућност да у кратким цртама представим значај православног богословља и Факултета у животу наше помесне Цркве. Нека Господ благоволити сваки Ваш богоделатни труд!

Разговарао презвитер др Милан Бандобрански

Оче, да те питам

Презвитер Вељко Васиљев: О КАЂЕЊУ

Промишљајући о улози и значају кађења у богослужењу Православне Цркве, поставили смо следеће питање презвитеру Вељку Васиљеву:

Зашто су кађење и молитва неодвојиво повезани у свести православних хришћана?

Готово да је немогуће замислити било које богослужење Православне Цркве на којем се, као жртва Богу, не приноси „мирис миомира духовнога”, односно на којем се не врши кађење. Када верници у својим домовима врше молитвено правило, они такође нај-

вршено кађење, тако и благодат Божја, која нас посећује када се молимо Господу, дуго остаје и дејствује у нама.

У данашње време се из медицинских и других научних кругова све чешће може чути како тамјан има и дезинфекционо дејство. Сасвим је сигурно да су хришћани одувек тога били свесни, јер брига о очувању природе и чистоћи наше животне средине, па самим тим и ваздуха, – што је иначе својствено и екологији као научној дисциплини, – била је присутна у свести Цркве од најранијих времена. У прилог томе говори, поред осталог, и прозба мирне јектеније у којој се молимо и за

Епископ бачки Иринеј кади на светој Литургији у Саборном храму у Новом Саду

пре окаде простор у којем се налазе. Због чега су кађење и молитва неодвојиво повезани у богослужбеној пракси Цркве и у свести православних хришћана? Разлогâ за то сигурно има много. Један од њих је несумњиво и тај што нам кађење на симболичан начин показује какво дејство има молитва на нас. Као што се, после кађења, препознатљиви мирис тамјана још дуго осећа у просторији у којој је

„благорастворење ваздуха”. Честим кађењем Црква као да, на себи својствен начин, опомиње на потребу за „дезинфекцијом” ваздуха и простора у којем живимо. Такође, кађењем нас Црква подсећа и на то да се молитвом постиже и духовно, унутрашње прочишћење.

Наша молитва треба да буде постојана, што подразумева учешће читавог нашег бића, односно свих наших чула. Када свештенослу-

Оче, да те питам

жители у храму врше кађење, што најчешће бива праћено појањем и нашом молитвом, готово да сва наша чула учествују у тој свештенорадњи: видимо дим који излази из кадионице (коју неки називају кадило, а што не треба мешати са кандилом), дим који се полако диже у висину, ка Господу, као наша молитва; осећамо мирис тамјана који се шири свуда по храму симболишући свеprisутност Божју; чујемо звецкање звончића на кадионици, што нас подсећа на радост Васкрсења; они који се дотичу кадионице могу да осете и топлину од жеравице која је неопходна како би тамјан почео да се топи, ослобађајући мирис и дим. На крају, пошто све ово чулима искусимо, на светој Литургији окушамо и Самог Господа кроз причешће светим Тајнама Тела и Крви Његове, што је врхунац и круна свих свештенорадњи и свеколиког богослужбеног живота Цркве.

Често се може чути мишљење да је кађење паганског порекла. Истина је да је приношење тамјана приликом молитве присутно у многим религијама и култовима. Стога кађење можемо окарактерисати и као општи људски символ молитве. Оно што ми на основу Светог Писма знамо јесте да је кађење вршено и у Старом Завету, односно у старозаветном јудејском богослужењу. Два пута на дан, ујутру и увече, приношен је тамјан. Кроз речи 141. псалма, које се поју на сваком вечерњем богослужењу, молимо се: „Да се уздигне молитва моја као кађење пред лице Твоје, уздизање руку мојих као жртва вечерња” (Пс. 141, 2). Тиме исповедамо да је целокупно богослужење – како старозаветно тако и новозаветно, хришћанско – један двиг, односно уздизање ка Господу, што на симболичан начин показује уздизање дима тамјана који сагорева. У Књизи пророка Малахије казује се: „Од истока сунчевог до запада, велико ће бити име моје међу варварима. На сваком месту се тамјан приноси имену моме и чисти принос” (1, 11). Под синтагмом „чисти принос” Оци Цркве разумеју свету Евхаристију, те се јасно види да су кађење и света Литургија нераскидиво повезани.

На првим пак страницама Новог Завета читамо како су међу првим очевицима и све-

доцима Христовог Рођења била тројица мудраца, која су на дар донела злато, тамјан и смирну (Мат. 2, 11). Злато је Христу принето као цару, тамјан као Богу, а смирна као ономе ко ће окусити смрт.

Кадионица

На много места је писано о томе како је хришћанско богослужење у апостолском периоду умногоме наликовало старозаветном јудејском богослужењу. У Јеванђељу је посведочено како апостоли по Христовом славном Вазнесењу на небо „беху непрестано у храму, хвалећи и благосиљајући Бога” (Лук. 24, 53). Сасвим је извесно да је ранохришћанско богослужење, када су хришћани искључивани из синагоге, наликовало јудејском будући да је садржало читање, односно појање псалама са кратким изразима хришћанске вере, као што, на пример, богослужбени поредак Цркве на недељном јутрењу подразумева појање 50. псалма уз додатак: „Слава Оцу и Сину и Светоме Духу: молитвама апостолâ, Милостиви, очисти мноштво сагрешења наших; И сада и увек и у векове векова, амин: Молитвама Богородице, Милостиви, очисти мноштво сагрешења наших.” Вероватно због тога постоји претпоставка да је хришћанско богослужење

Оче, да те питам

још од апостолских времена било обогашено приносом тамјана.

На основу неких сведочанстава из периода раног хришћанства, међу којима је Тертулијанова *Апологија*, сматра се да у прва три века кађење није вршено у хришћанском богослужењу из разлога што је оно било заступљено у паганским култовима тог времена. Када су гонитељи тражили од светих мученика и великомученика да се поклоне идолима и тако сачувају сопствени живот, – а што су они одбијали да учине, – то поклоњење је подразумевало и приношење тамјана. Сматра се да су хришћани првих векова, избегавајући све што их подсећа на идолопоклонство, избегавали и богослужбену употребу тамјана. Тек од четвртог века, по престанку гоњења хришћана, срећу се јасна сведочанства о томе да је кађење саставни део хришћанског богослужења.

Молитва коју данас говоре свештенослужитељи непосредно пре кађења на сажет начин описује због чега вршимо кађење, а записана је у чину Проскомидије, који се савршава пред почетак свете Литургије. Ова молитва гласи: „Кадило Ти приносимо, Христе Боже, као мирис миомира духовнога; примивши га у наднебесни Свој Жртвеник, ниспошљи нам благодат Пресветога Духа Твога.” У древним хришћанским Литургијама постоје различите молитве које су изговарали свештенослужитељи приликом кађења. У Литургији светог апостола Марка срећемо следећу молитву: „Господе Боже наш, Који немаш потребе ни у чему и господариш над свом творевином, прими овај кад приношени ти из недостојне руке и све нас удостој благоговора од Тебе. Јер си Ти освећење наше и Теби славу и благодарење уносимо, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова.” Древна Литургија светог апостола Јакова такође има више молитава приликом кађења, у зависности од дела службе у којем се врши кађење. Једна од њих гласи: „Теби, испуњеном сваког миомира и радости, Господе Боже наш, од свега онога што си нам дао приносимо Ти овај кад; нека се, пак, узнесе, молимо Те, из наших бедних руку у свети и наднебески Твој Жртвеник, као мирис миомира и на опроштај

грехова наших и свега народа Твога, благодаћу и човекољубљем Јединороднога Сина Твога, са Којим си благословен, са Пресветим и Добрим и Животворним Твојим Духом, сада и увек и у векове векова.”

Из приложених молитава види се да је, приликом кађења, молитвена жеља Цркве од давнина била унутрашње освећење, тојест опроштај грехова. Вредне пажње су и речи „...од свега онога што си нам дао”, из молитве у Литургији апостола Јакова, које нас подсећају на речи *Молитве Анафоре*: „Твоје од Твојих Теби приносећи због свега и за све!” Заиста, од толиких многобројних дарова које смо добили од Створитеља, пробрали смо неке које Му приносимо као знак наше благодарности. Овде је реч о тамјану, чији је основни састојак смола одређене врсте дрвећа. Међутим, попут евхаристијских Дарова, – хлеба и вина, – и тамјан припада елементима материје које не можемо као такве пронаћи у природи већ је за њихово стварање потребан и наш труд – људска рука. Можемо слободно рећи да тиме што приносимо Богу нешто у чијем стварању смо и ми учествовали, приносимо захвалност и за то што имамо од Бога дар и благослов да и ми од Божјих дарова даље стварамо и производимо.

На концу, постоје неки људи из историје Цркве који су незаобилазни када размишљамо о оваквим темама јер су својом несебичном љубављу према богослужењу и према Цркви Христовој сваки аспект богослужења неуморно разматрали, сагледавали и расветљавали. Један од њих је свети Симеон Солунски, велики тумач православног богослужења из 15. века. Он на следећи начин говори о кађењу храма: „Свештеник кади свети престо, цео храм и све, јер је све у њему освећено, одајући свему почаст као светињама и освећујући присутне. Због тога и почиње од олтара, као Светиње над светињама, кадећи све по реду, према поретку, не просто као да кади него благосиљајући, освећујући и кроз молитву Христу препуштајући, приносећи и примајући свише тражено, да нам ниспошље благодат Свесветога Духа, да бисмо у жртви тамјана задобили благодат и да не бисмо кадили немарно.”

Библијски појмовник

Протојереј-ставрофор Милован Миодраговић: СВЕТО ЈЕВАНЂЕЉЕ ПО МАРКУ

Јеванђеље по Марку је друго канонско Јеванђеље. О светом апостолу и јеванђелисту Марку налазимо извесне податке у Светом Писму Новог Завета. Знамо да је био Јудејин, син Марије, која је имала кућу у Јерусалиму у којој су се јерусалимски хришћани сабирали на молитву. Њихов дом је посетио и свети апостол Петар после чудесног избављења из тамнице (ср. Дела ап. 12, 12). За Цркву га је придобио свети апостол Петар, те је Марко највише времена проводио управо са апостолом Петром који га назива својим сином (ср. Штеп. 5, 13). Са својим рођаком, апостолским учеником Варнавом, отишао је из Јерусалима у Антиохију, а одатле креће, заједно са апостолима Павлом и Варнавом, на прво мисионарско путовање 45. године. Са тога путовања Марко се из Перге Памфилијске враћа у Јерусалим, а апостоли Павле и Варнава настављају свој мисијски пут обраћајући у хришћанство Јудеје и незнабошце и оснивајући прве заједнице хришћана у Иконији, Листри, Дерви, Филипима... Касније је Марко поново ишао да, заједно са рођаком Варнавом, утврђује Цркву на Кипру. Апостол Павле, проповедајући Јеванђеље у Риму, преко свога ученика апостола Тимотеја позива Марка да му се придружи јер му је тамо потребан (ср. II Тим. 4, 11).

Свето Писмо даље ништа не говори о апостолу Марку, а црквени писци бележе да је пратио светог апостола Петра у његовом раду на ширењу Јеванђеља и да је управо на основу Петрове проповеди записао Јеванђеље. Јевсевије Кесаријски помиње да је апостол Марко касније проповедао Јеванђеље у Александрији и да је тамо основао Цркву. Црква га прославља као апостолског ученика, јеванђелиста и мученика.

Свети јеванђелист Марко није био у броју дванаесторице апостола Христових и није био очевидац и учесник догађаја које

описује већ их записује по казивању и проповеди светог апостола Петра.

Сведочанства да је апостол Марко писац другог канонског Јеванђеља налазимо у делима најстаријих Отаца Цркве и раних црквених писаца. Папије Јерапољски каже да је Марко, као тумач Петров, написао све чега се сетио, али не по реду. Свети Иринеј Лионски тврди да је Јеванђеље које почиње речима: „Почетак Јеванђеља Исуса Христа, Сина Божјега“ (1, 1), написао Марко, тумач и пратилац Петров. Климент Александријски каже да је Јеванђеље написано за римске хришћане, који су већином били из многобоштва. И из самог садржаја Јеванђеља види се да је написано за хришћане из незнабоштва: у Јеванђељу има мало позивања на Стари Завет; нема *Беседе на гори*; јеврејске речи и изрази се преводе; јеврејски обичаји и институције се појашњавају. Само у овом Јеванђељу се уз име Јордан додаје израз *река*, јер у римском многобожачком свету, ван граница Палестине, мало је ко знао да је Јордан река у Палестини.

Јеванђеље је настало на молбу римских хришћана, а циљ је јасан из самога текста Јеванђеља. Писац жели да увери читаоце да Исус јесте Христос, Син Божји. Његово божанство и сила показују се бројним чудима. Јудеји, међутим, заслепљени и заведени својим исквареним вођама, не препознају Христа и не признају Га као Сина Божјег већ Га распињу и убијају. Догађаји који су се збили приликом смрти Христове тако су снажно и драматично описани да непобитно говоре да Он јесте Син Божји. Гледајући страдање Христово на крсту, и римски капетан исповеда: „Заиста, човек овај Син Божји беше“ (15, 39).

Јеванђеље по Марку написано је на грчком језику око 65. године хришћанске ере. Свето Јеванђеље по Марку је најкраће међу четири канонска Јеванђеља и има шеснаест глава.

Из светоотачке ризнице

Свети Јован Дамаскин: ПОХВАЛА НА СВЕЧАСНО УСПЕНИЈЕ БОГОМАТЕРЕ (Део прве беседе)

О предивнога ли при Успенију представљена, које дарује досељење Богу! Јер, иако се то исто дарова и свим богоносним Божјим угодницима, и заиста се дарова, и то верујемо, али је бескрајна разлика између слугу Божјих и Мајке!

Како ћемо, дакле, назвати ову тајну о теби? – Смрт? Али, мада се и природно твоја свесвештена и блажена душа раздваја од твога свеврлинског и непропадљивог тела и тело се предаје законитом погребу, оно, међутим, не остаје у смрти нити се распада од трулежи. Јер, тело оне чије девичанство и док рађаше остаде неповређено, остало је и по престављењу сачувано непропадљиво; и пресељава се ка бољем и божанскијем животу, непрекиданим смрћу него остајућем вечно у бескрајне векове векова.

Јер као што ово свесјајно и многосветло сунце, закратко скривано од месечевог тела, изгледа као да некако нестаје и покрива се мраком и тама замењује светло, ипак оно не губи своју сопствену светлост него има у себи свагда извирући извор светлости или тачније: само је оно непресушни извор светлости, као што је одредио Бог Који га је створио; тако и ти, – стални извор истините Светлости, непотрошива ризница Саможивота, богато врело благословâ, свих нама добара узрочница и посредница, – мада се за краћи рок времена телесно прекриваш смрћу, изобилно нам изливаш непрестане, и чисте, и непотрошиве валове бескрајне светлости и пића бесмртног живота и истинског блаженства, реке благодати, изворе исцељења, благослов вечни.

Ти си као јабука међу дрвећем у лугу и плод је твој сладост у грлу верних. Зато твоје свештено пресељење нећемо назвати смрћу него је својственије рећи Успеније, или одсељење, или досељење (Богу). Јер, одсељавајући се од тела, досељаваш се ка Господу.

Тебе са арханђелима прате анђели. Од твога узласка устрашише се нечисти ваздушни духови. Твојим проласком благосиља се ваздух и етар изнад њега се освећује. Твоју душу са радошћу прима небо. Тебе уз свештене химне и светло празновање сусрећу силе небеске.

Ниси попут Илије узишла на небо, нити си као Павле узнета до трећег неба, него си достигла до самога царског Престола Сина твога, гледајући, и радујући се, и са многим и неизрецивом слободом предстојећи. Ти која си неизрециво расположење анђелима и свима надсветским силама, не престајуће весеље патријарсима, неисказива радост праведницима, вечно радовање пророцима, свет благосиљајућа, свемир освећујућа! Ти си уморнима олакшање, плачућима утешење, болнима исцељење, витланима буром пристаниште, грешницима опроштај, тугујућима благонаклона утеха, свима који се моле Помоћница!

О чуда ваистину натприродног! О ствари препуних изненађења! Некада раније гадна и омражена смрт данас се похваљује и назива блаженом! У древности узрочник жалости и туге, суза и потиштености, данас се показује узроком радости и светковине! Али, мада свим Божјим угодницима, чија се смрт назива блаженом, од кончине долази сигурност да су Богу угодили и зато им се смрт назива блаженом, јер их усавршава и показује блаженима, дајући њиховој врлини непроменљивост, сходно речи која каже: „Не зови блаженим човека пре његове кончине.” Ипак, нећемо на тебе то исто применити. Јер, твоје блаженство није смрт, нити пресељење постаде савршенство, нити пак одсељење дарује сигурност. Јер, теби свих надумних добара почетак, и средина, и крај, и сигурност, и истинска потврда постаде бесемено зачеће и божанско усељење, непроменљиво Рођење Спаситеља. Зато си ваистину рекла да ће те не од смрти него од самога зачећа Христоваг блаженом звати сви нараштаји. Отуда,

Из светоотачке ризнице

није смрт теби донела блаженство него си ти смрт украсила и њену потиштеност укинула и смрт као радост показала. Зато се твоје свештено и свепречисто тело предаје светом погребу, док анђели претходе, окружују и прате служећи Мајци Господа свога.

Апостоли и сва пуноћа Цркве химне богоречите и Духом покретане кличу. Тебе – истински Ковчег Господа и Бога – сабор апостола узевши на рамена, као некада давно свештеници праобразни ковчег, и у гроб полагајући, њиме као неким Јорданом одашиљаху у истиниту Обећану земљу, велим у Горњи Јерусалим, Мајку свих верних, чији је Градитељ и Творац Бог.

Јер, душа твоја не сиђе у ад нити тело твоје виде труљења. Не би остављена душа твоја на земљи нити твоје пречисто и непропадљиво тело него у небеским царским одајама пресељена дворује Царица, Госпођа, Владичица, Богомати, ваистину Богородица.

О, како небо прими ону која је постала пространија од небеса? Како ли гроб смести Божји сасуд? Да, примио је! Да, сместио је! Јер, није телесном величином тело њено постало место шире од небеса него је већма благодаћу превазишло меру сваке висине и ширине. Јер, Божанство је неупоредиво.

О свештеног ли, предивнога, часнога и поштованог гроба који и сада окружују анђели, смерношћу и страхопоштовањем многим предстоје му; демони дрхте; људи са вером притичу, поштујући, клањајући се, очима и уснама и љубављу душе целивајући и црпећи изобиље добара!

Као што, када би неко ставио миро скупоцено у одело или на неко место, па опет уклонио, остали би трагови миомира и после одношења тога мира, тако и сада твоје божанствено, и свештено, и свечисто, и препуно божанског благоухања тело, изобилни извор благодати, будући положено у гроб и затим опет узнето на боље и узвишеније место, није

оставило гроб без часног дара него предаје другима божански миомир и благодат, те остави гроб њен као извор исцељења и свих добара онима који са вером приступају.

Теби и ми данас прилазимо, о Владичице, Богородице неискусобрачна, своје душе привезавши за наду у тебе као за неку најјачу и најсигурнију котву, ум, душу, тело, свецеле себе теби предајући, похваљујући те псалмима и химнама и песмама духовним, колико је могуће, јер по достојанству је немогуће.

Јер, ако је, као што нас свештена реч научи, „одавање части онима који су, као и ми, слуге (Божје), доказ поштовања према заједничком Господу“, поштовање пак према теби, која си родила Господа, како може бити пренебрегнуто?! Како да нам то не буде најважније? Како да не буде важније и од самога нужног дисања и цењеније од живота? Јер, тако ћемо већма показати усрдну наклоност према Господу своме. Шта кажем према Господу? Јер, заиста, онима који се тебе побожно сећају довољан је и надрагоценији дар твога спомена, јер он постаје основа неодузимљиве радости. Јер, које ли то радости, којих ли се добара не испуњује онај ко свој ум учини ризницом твога свесветог спомена?

Ова ти је благодарност првина наших речи, најлепши дар нашег сиромашног разума који, покренут љубављу према теби, заборави и сопствену слабост. Но прими је благонаклоно, знајући за љубав која превазилази моћ!

О да би нас Ти надгледала, добра Владарко, Родитељко доброга Владике, и водила куда год желиш, и зауставила стремљења наших срамних страсти, и буру утишала, и руководила мирном пристаништу божанске воље, и удостојила будућег блаженства и обасјања од Оваплоћенога из тебе Бога Логоса, са Којим Оцу, са Свесветим и Животворним Духом Његовим, слава, част и величанство, сада и увек и у векове векова. Амин.

Свети Јован Дамаскин, *Беседе*,
Требиње – Врњци 2002, стр. 304 – 310.

О АВИ МАКАРИЈУ ЕГИПАТСКОМ

7. Причао је ава Сисоје:

Када сам био у Скиту заједно са Макаријем, успнемо се нас шесторица да косимо заједно са њим; беше тамо и некаква удовица која је скупљала класје за нама и није престајала да плаче. Старац позове власника њиве, па га упита:

– Шта је са том старицом, те стално плаче?

Овај му рече:

– Плаче јер је њен муж чувао поверени новац некога човека, па је изненада умро, не рекавши где га је оставио. А власник поверенога новца хоће да узме њу и њену децу за слуге.

Старац му вели:

– Реци јој да дође до нас када се будемо одмарали од жетве!

А када жена дође, старац је упита:

– Зашто стално плачеш?

Она одговори:

– Мој муж је умро. Непосредно пре смрти је узео залог од некога, а умирући није рекао где га је оставио.

Старац јој рече:

– Дођи, покажи ми где си га сахранила!

Па повевши браћу за собом, пође за њом.

А када стигоше до тога места, рече јој старац:

– Пођи својој кући!

Па пошто се помолише, старац повика умрлога, говорећи:

– Хеј ти, где си оставио туђи залог?

А овај одговори:

– Скривен је у мојој кући испод ноге од кревета.

Старац му вели:

– Спавај опет, до дана васкрсења!

А браћа, видећи то, од страха падоше на колена.

Старац им вели:

– Није се то збило због мене, јер ја ни сам ништа, већ је то Бог учинио због удовице и њене деце; а то је важно, да Бог жели душу безгрешну и што она тражи, то и добије.

А када дође кући, обавести удовицу где се налази поверени новац. Она, узевши

новац, предаде га његовом власнику, а овај ослободи њену децу. И сви који су чули за то прославише Бога.

8. Причао је ава Петар о томе како је ава Макарије, када је једном приликом дошао к неком отшелнику и нашао га како болује, упитао овога шта би хтео да једе, јер ничега не беше у његовој келији. А када овај рече: „Меда“, није било тешко овом срчаном човеку да пође у Александрију и донесе меда болеснику. Чудесно беше то што нико није приметио шта се догодило.

9. Још је причао како су неки, пошто се ава Макарије незлобиво односио према свој браћи, говорили:

– Зашто тако чиниш према себи?

А он рече:

– Дванаест година служио сам своме Господу да би ми подарио тај благослов, а ви сви ми саветујете да га одбацам?

10. Говорили су за аву Макарија да је, сваки пут када је био са браћом, постављао себи границу, говорећи:

– Ако се нађе вино, пиј ради своје браће, а за једну чашу вина немој пити воду један дан.

И ради користи његове душе, браћа су му давала вино. А старац га је са радошћу узимао да би мучио себе. Његов ученик, знајући о чему се ради, говорио је браћи:

– Забога, немојте му давати јер ће иначе мучити себе у келији!

А када су то браћа дознала, нису му више нудила вино.

11. Долазио је једном ава Макарије из оазе у своју келију, носећи палмове гранчице и гле, сусрете га на путу ђаво носећи срп, али када хтеде да га удари, не успе. Па му рече:

– Много снаге је у теби, Макарије, и не могу са тобом. А ево, шта ти чиниш, чиним и ја: ти не једеш, а ни ја; ти бдиш, а ја уопште не спавам; само је једно у чему ме побеђујеш.

Старечник

Вели му ава Макарије:

– Шта је то?

А он рече:

– Твоје смирење. И због тога не могу да те савладам.

12. Упиташе неки од отаца аву Макарија Египатског:

– Како то, било да једеш било да не једеш, твоје тело је суво?

А старац им одговори:

– Дрво којим се мешају печени двопечи на крају бива изједено од ватре. Тако и човек, ако страхом Божјим очисти свој ум, тај страх Божји изједа његово тело.

13. Попне се једном ава Макарије из Скита у Теренут и уђе у светилиште да спава. Тамо пак бејаху многи кивоти са костима идолопоклоника, а он, узевши један, подмете га себи под главу као узглавље. А демони, видевши његову одважност, осетише завист, па, желећи да га претраше, позову једно женско име, говорећи:

– Та и та, пођи са нама у бању!

А један други демон узврати испод њега као из мртвих и повиче:

– Један странац је нада мном и не могу да дођем.

Али се старац не уплаши већ одважно удари по кивоту и рече:

– Устани, пођи у таму, ако можеш!

Када то чуше демони, повикаше силним гласовима: „Победио си нас!” и одоше посрамљени.

14. Причали су како је ава Макарије Египатски, када се пео из Скита и носио кошаре, сео да се одмори, па се помолио Богу рекавши:

– Боже, Ти знаш да не могу више.

И одмах се обрео крај реке.

15. Имао је некакав човек у Египту узео тога сина, па га доведе у келију аве Макарија; и оставивши га да плаче пред вратима, отиде далеко. А старац, сагнувши се, угледа дете, па му вели:

– Ко те је донео овамо?

Оно рече:

– Мој отац ме је бацио овде и отишао.

Старац му вели:

– Устани и стигни га!

И оно, исцеливши се сместа, устане и стигне свога оца. И тако пођу ка својој кући.

16. Ава Макарије Велики је, када се завршила служба у цркви, говорио браћи у Скиту:

– Бежите, браћо!

А неки од старца му рече:

– Куда можемо побећи даље од ове пустиње?

Он стави прст на своја уста и рече:

– Од тога бежите!

Па уђе у своју келију, затвори врата и седне.

17. Рекао је ава Макарије:

– Ако се, желећи нешто, разгневиш, задовољаваш своју страст. Јер, не треба да изгубиш себе да би спасавао друге.

18. Исти ава Макарије, док је био у Египту, наиђе на човека који је имао некакву звер и отимао је храну од других због њених потреба. И он, представљајући се отимачу као странац, узео са собом звер, па је тихо отпосла говорећи: „Ништа не донесмо на свет; јасно је да ништа не можемо ни однети. Господ даде, Господ узео. Да је благословено Име Господње!”

Протојереј Александар Лазић: ВОДИЦЕ У СОМБОРУ

Подаци о водицама, како у писаним тако и у усменим казивањима, везани су за предање и веру наших предака у ванредну моћ и целебно дејство које поседује вода, поготову у лечењу болести очију. То веровање се задржало и данас у нашем народу, а доказ су многе водице – капеле саграђене на извориштима воде. Вера Цркве о исцељујућем дејству воде темељи се на чињеници да је управо вода имала значајну улогу у многобројним догађајима из историје Домостроја спасења. Поврх свега, њено благотворно и лековито деловање најчешће се доводи у везу са новозаветним догађајем исцељења слепорођенога, којем је Господ Исус Христос вратио вид: „И рече му: Иди, умиј се у бањи Силоамској, што преведено значи: послан. Он оде, дакле, и уми се и дође гледајући” (Јов. 9, 7).

Прихватајући објашњења и тумачења Цркве, верни народ је почео да над лековитим изворима воде и бунарима подиже богомоље – водице – или да поставља проста обележја са црквеним знамењима. Најпре се појавио дрвени крст, потом звоно за одбрану од града и невремена, а потом капеле и храмови које су називане по имену светитеља којем су посвећене.

Саборним окупљањем око водица пра-

вославни Срби су се на свим просторима где су живели одупирали унијаћењу и преласку у католицизам, али су сачували и свој национални идентитет избегавајући мађаризацију.

У околини Сомбора налази се шест заветних капела – водица. Три су православне: на Буковцу, у атару између Шапоња и Милчића, и у Билићу, а три католичке: у Чичови-ма, Ненадићу и Шикари. Православне водице су увек биле заветне капеле; само код Буковачке водице постоји предање које казује да су верници и пре изградње храма долазили на то место ради молитве и лечења.

Црквене славе на водицама у околини Сомбора одржавају се у периоду од Недеље мироносица до празника Светог пророка Илије.

У самом граду, као и у околини Сомбора, на салашима и пољским путевима, задужбинари су постављали крстове, у почетку од дрвета, а касније од метала и зидане. Данас је тешко наћи старије дрвене крстове, али је подигнут један број нових. У граду је сачувано највише мермерних крстова, од којих су неки, без обзира на разлог, у време комунизма премештани са првобитне локације на нову, као што је крст у порти Светогеоргијевског храма, који је обновила Јулијана Паланачки.

ВОДИЦА У МИЛЧИЋУ И ШАПОЊАМА

Црквицу посвећену Вазнесењу Господњем (Спасовдану) подигао је Самуило Живановић из Шапоња 1858. године, на водоплавним ливадама породице Пелагић, у атару између Милчића и Шапоња. На тридесетак метара испред капеле Јулијана Влашкалић је подигла крст 1859. године.

На Велики петак, 6. маја 1983. године, под сумњивим и до сада неразјашњеним околностима, капела је запаљена и кров је урушен, да би исте године, захваљујући вер-

ницима из Милчића и Шапоња, била обновљена. Освећење обновљене капеле су извршили прота Војин Вуканић и презвитер Миливој Мијатов, тадашњи пароси сомборски.

Капела нема иконостас, али се на зидовима налази велики број дарованих икона и две мермерне плоче са датумима изградње и обнове. Сваке године уочи Спасовдана служи се бденије са освећењем славских дарова, а на сâм дан славе служи се света Литургија.

Из летописа

Водица у Милчићу и Шапоњама

Верни народ Милчића и Шапоња уочи славе водице

ВОДИЦА У БИЛИЋУ

Првобитну дрвену црквицу – капелу, посвећену светој великомученици Марини („Огњеној Марији”) – подигла је Марија Бељански 1863. године, а освећење је извршио прота Георгије Бранковић, потоњи епископ бачки. Заветну капелу је 1900. сазидао Коста Георгијевић, трговац из Сомбора, за

здравље своје породице. Породица Рацић је 1923. подигла крст, а тутор капеле је годинама био Трива Бељански. Уочи заветне славе служи се празнично бденије, а на сâм дан света Литургија. Углавном је присутан верни народ из салашких насеља Билића, Ранчева, Обзира, Милчића и Гогâ.

Водица у Билићу

Бунар на извору водице у Билићу

ВОДИЦА НА БУКОВЦУ

Према записима мр Славомира Дедића, „на месту где је сада капела био је виноград. Према Мостонги са буковачке и са чичовачке стране, пре отприлике сто шездесет година, спуштали су се виногради. Међу њима је био и виноград Александра Миросављевића, званог Шандор. Шандоров отац је причао да је у свом винограду видео рупу, приближно отвору од *вике* (*вика* је посуда у коју може стати око шездесет килограма пшенице). Шандоров отац је ту рупу затрпао, али се она на чудновати начин поново отварала. То се поновило неколико пута. Последњи пут он није више хтео да је затрпава. Поверовао је да је у питању сила Божја и одлучио да на том месту

постави дрвени крст. На крст је ставио икону Пресвете Богородице. Ископао је и обичан бунар, верујући да крст, икона и вода из бунара имају исцелитељску моћ и да помажу код лечења очију, чула слуха и болести ногу. Месеца фебруара 1928. године, један други човек – Мита Миковић, звани Лемеш – уснио је да је дрвени крст пао, а да је бунар заваљен. Причао је да му је неки унутрашњи глас рекао да то место треба да се чува јер је свето. Уз помоћ својих пријатеља, познаника и Шандора Миросављевића, одлучио је да на том месту подигне *зидану водицу*.”

За градњу водице прибавили су благослов епископа бачког Иринеја (Ћирића), а на

Из летописа

предлог Мите Миковића капела је посвећена светом пророку Илији. Шандор Миросављевић је поклонио седамсто квадратних хвати земље за капелу, а остала средства су сакупљана углавном у натури, најчешће у житу.

Пројекат је израдио архитекта Светозар Кротин. Поред Буковчана, прилоге су давали и други верници из Сомбора и са околних са-

лаша. Градња је започета уочи Маркова дана – 7. маја, а завршена је за празник Светог пророка Илије, 1928. године. Звоно су поклонили супружници Илија и Ђурђина Ференчевић. Освећење капеле је извршио тадашњи парох Димитрије Бокшан, кога су у Светогеоргијевском храму у Сомбору Хортијеви фашисти мучки убили 14. априла 1941. године.

Водица на Буковцу

Крст на буковачкој
водици

Верни народ Буковца на слави водице

ВОДИЦА У РАДОЈЕВИЋИМА

Салашко насеље Радојевићи се налази источно од Сомбора и некада је бројало деведесет и пет салаша. Основна делатност тих честитих и вредних породица су били земљорадња и сточарство. Године 1935. родила се жеља тамошњих житеља да подигну звоно и ископају бунар. Илија Овцин је на воловској запрези донео звоно које су сомборски свештеници осветили. Први кум о слави у Недељу мироносица био је Радослав Вукичевић и од тога дана молитвено прослављање славе није прекидано до 1941. године, када је, због окупације, забрањено светковање и сабирање народа. Такво стање се продужило и после ослобођења због „диктатуре пролетаријата”. Го-

дине 1954. звоно је однето Кости Бељанском, а верни народ тог салашког насеља се, упркос забрани, окупљао на приватном поседу. Кум је, последњи пут 1976. године, био Драгослав Мијић.

Трудом и залагањем протонамесника Горана Димића, тадашњег пароха сомборског, покренута је иницијатива за обнављање славске водице у поменутом насељу и, после готово четрдесет година, звоно је постављено и наново упутило молитвене звуке Господу Богу. Први кум после обновљења водице био је Стеван Симендић, који је на себе преузео обавезу да сваки дан у подне звони, али и када наиђе невреме или каква временска непогода.

Водица у Радојевићима

Протојереј Александар Лазић, надлежни парох, и тадашњи ђакон сомборски Александар Верић са верним народом Радојевића о слави водице

Портрети говоре

Ђакон Лазар Ђачић: СУБОТИЧКИ ДОБРОТВОРИ ЈОВАН И ТЕРЕЗИЈА ОСТОЈИЋ

Јован (1804 – 1865) и Терезија Остојић, рођена Зузок (1803 – 1876) били су велики српски народни добротвори из Суботице, како се са правом тврдило већ у њихово време. Нажалост, о животу ових великих народних добротвора врло мало се зна. Није се могло утврдити родно место Јована Остојића, као ни дан његовог рођења, а у породици су знали само да им је порекло из Парабућа, данашњег Раткова. Терезија је рођена у Старој Кањижи, од оца Мојсија и мајке Алке, а деда

Јован Остојић, рад Александра Секулића

јој је био Тимотије, чувени свирач. Јован је био богати трговац и земљопоседник. Почео је посао са малим дућаном „Код Краљевића Марка”, па, пошто га је касније проширио, започео је са трговином навелико. Супруга Терезија му је донела добар мираз, од десет хиљада форинти шајна, по чему су је у Суботици звали краљицом, а у атару се није знало за Остојићеву земљу већ краљичину. Како су обоје били вредни и штедише, они су стекли велики иметак од шесто јутара земље.

Половину великог имања огромне вредности наследили су рођаци, а друга половина остављена је задужбини.

Задужбину је основала Терезија својим тестаментом од 19. априла 1866. године, а задужбина је отпочела са радом 1878. године, тојест после смрти завештатељке. Српска православна Црквена општина суботичка је 1929. године издала *Основно писмо* задужбине, које је саставио судија Светозар Милутиновић. Основна намена задужбине је

Терезија Остојић, рад Александра Секулића

помагање сиротиње, хорског појања у храмовима, развој српске књижевности, одевање сиромашне школске деце, давање стипендија ученицима средњих школа и студентима, давање мираза за удају и одржавање годишњег свечаног парастоса оснивачима задужбине. Велико имање које је завештано задужбини временом је доносило све више прихода, па је то омогућило да се број стипендијских места повећа и да се одређене своте за све намене временом знатно повисе.

Портрети говоре

Из ове задужбине је помагана многа српска сиротиња, одевен је велики број школске сиромашне деце, потпомогнут је значајан број одличних сиромашних ђака и омогућено им је даље школовање, чиме је српски народ био обogaћен низом младих и образованих људи. Поред тога, многи српски књижевници су награђивани за своје литерарне радове за хваљујући овој задужбини. Тако је, на пример, 1884. године са педесет дуката награђен Антоније Хаџић за дело *Српкиња на дому, у народу и у свету*. Године 1891. са сто дуката је награђен Мита Петровић за своје дело *Земља у Бачкој са земљорадничког гледишта*.

Први стипендијски питомац био је Милан Стојишић, од 1879. године, који је касније постао професор Српске учитељске школе у Сомбору. Потпомогнуте су и многе младе девојке за удају, међу којима је прва била Катица Бајић, удата у Сомбору за Јована Бркића 1887. године. Из ове задужбине пружана је помоћ и Српском певачком друштву. Затим, из средстава задужбине омогућен је и боравак за по три особе у лечилишту у летњиковцу на Палићу, а одређена средства издвајана су за Српско народно позориште у Новом Саду (хиљаду форинти), као и за Српску велику православну гимназију у Новом Саду (две хиљаде форинти), са намером да она прерасте у Српску правну академију. Задужбина је такође помагала и рад Црквеноопштинске библиотеке у Суботици. Од прихода који су добијани издавањем задужбинских имања под закуп, до 1934. је ишколовано осамдесет и пет академски образованих Срба. Добрим миразом опремљене су седамдест и четири суботичке девојке, док је Матици српској омогућено објављивање великог броја књижевних дела наших најбољих књижевника.

Вила на Палићу, која је у летњем периоду пружала могућност за лечење и опоравак сиромашних и болесних, како деце и тако и одраслих, 1951. године је замењена за две зграде у Суботици (данас у Змај Јовиној улици број 5 и 7), док је кућа на Главном тргу издана у најам. Та кућа јесте данашња Остојића палата, која се налази на Тргу Републике број 4 и као заштићено непокретно културно добро има статус споменика културе од великог

значаја. Део зграде на броју 4, који је припадао трговцу Јовану Остојићу, има уклесану годину градње 1848. на балкону, док је део са бројем 6 подигнут вероватно годину дана раније за предузетника Имрета Јакопчића.

У Терезијином *Основном писму* под тачком број два наводи се да ће Црквена општина бити дужна да у року од две године – од средстава добијених издавањем у закуп куће на Главном тргу и баште на Палићу – подигне капелу на православном гробљу у Дудовој шуми, те у њу сахрани земне остатке завештатељке и њеног супруга.

Пододбор за градњу капеле изабрао је 1879. године Титуса Мачковића за пројектанта. Грађевински радови завршени су 1881, а током 1882. године капела је снабдевена свим потребним црквеним утварима. Освећена је на Петровдан 1883. године.

Задужбинска капела Остојића посвећена је светом великомученику Георгију и налази се у северозападном делу православног гробља у Дудовој шуми. Капела представља леп пример напуштања јужноугарског типа грађевина са звоником на прочељу, уз задржавање елемената неокласицизма, те наговештава обнову српско-византијског стила применом појединих елемената који су карактеристични за православни храм, као што су купола, пандантифи и пресечени низ слепих arkada на прочељу.

У унутрашњости је иконостас, као и једно веће *Распеће*, чији дрвени део је рад столарске радионице Ђуле Молнара, коме се приписује и израда свих осталих столарских радова у капели. Иконостас је рађен без стилских обележја, а површина му је рашчлањена у три хоризонтална реда. Иконе је осликао Карољ Сауер. Пододбор за изградњу капеле је поверио надзор Лајошу Шојмошију, наставнику ликовне уметности, „да би та радња имала стручног надгледања и да би се тако и ваљано извршила”. Током велике обнове Световазнесенског храма у Суботици, од 1909. до 1910. године, у капели Остојића, као и у капели Радића, недељом и празником су служени јутарње богослужење и света Литургија, док свакодневна богослужења током обнове нису вршена.

Издавачка делатност

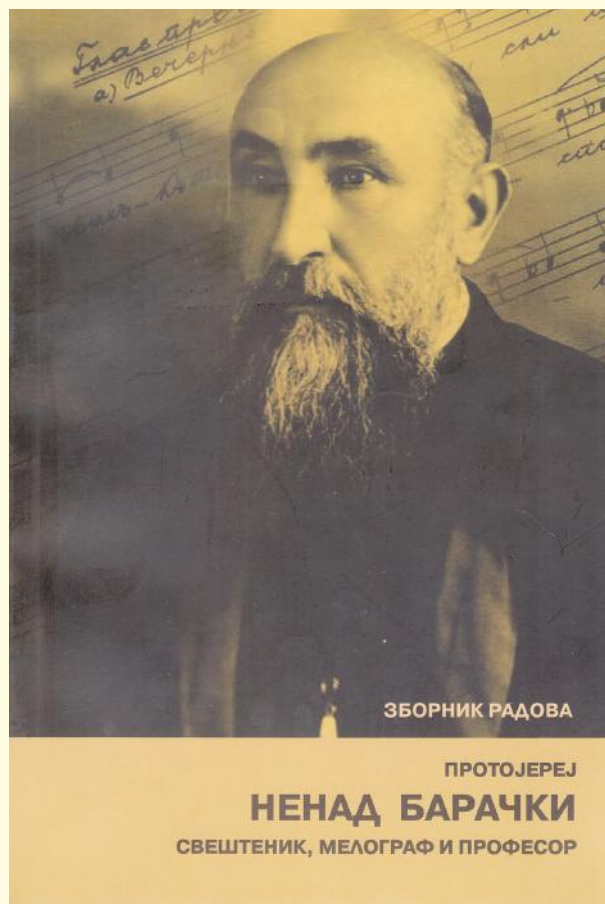
Стеван Јурић: TANTUM SCIMUS, QUANTUM TENEMUS – ТОЛИКО ЗНАМО КОЛИКО ПАМТИМО

(Протојереј Ненад Барачки, свештеник, мелограф и професор. Зборник радова, Црквена општина сомборска, Сомбор 2019, 148 стр.)

Православна Епархија бачка и Црквена општина сомборска организовале су у јуну 2019. године у Сомбору манифестацију „Дани Ненада Барачког“, поводом осамдесетогодишњице од смрти овог угледног свештеника, националног радника, педагога и зналца црквеног појања. У оквиру манифестације одржан је и округли сто у сомборској Жупанији, на коме су учествовали еминентни стручњаци за црквено појање, историчари и музиколози, као и поштоваоци дела блажене успомене протојереја Ненада Барачког. Плод одржаног округлог стола је зборник радова *Протојереј Ненад Барачки, свештеник, мелограф и професор*, који је из штампе изишао на самом крају 2019. године. Иако је реч о вредном издању, овај зборник радова, нажалост, из познатих разлога није представљен широј читалачкој публици током 2020. и 2021. године.

Манифестација и зборник радова који је настао као њен плод посвећени су, дакле, човеку који је поживео нешто више од шездесет година, али чији је живот био испуњен различитим делатностима и плодним свештеничким, националним, просветним, музичким и градитељским радом. Ненад Барачки је рођен 25. новембра 1878. године у Бођанима. Основну школу је завршио у родном месту, гимназију у Сремским Карловцима и на Ријеци, Богословију у Сремским Карловцима. Постао је свештеник 1904. године, службовао је као парохијски свештеник у више места у Епархији темишварској. У току Првог светског рата био је војни свештеник, а на крају рата се активно укључио у организацију дочека ослободилачке српске војске у северном Банату. Био је члан делегације која је на Версајској мировној конференцији учествовала у поступку разграничења Краљевине Румуније

и Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Од 1920. до 1929. године био је наставник Мушке учитељске школе у Сомбору, а после одласка у мировину постаје парох у новооснованој парохији у Хоргошу, где је подигао храм. Напрасно се разболевши, упокојио се 23. маја 1939. године у Сомбору, где је и сахрањен.

У првом делу зборника налази се препис аутобиографије проте Ненада Барачког, а одмах иза ње стручно написан приказ зборника из пера др Богдана Ђаковића, професора Академије уметности Универзитета у Новом Саду. Потом следи хронологија живота Ненада Барачког и *Слово о карловачком појању*

Издавачка делатност

професора др Данице Петровић, од које је и потекла иницијатива за одржавање манифестације.

У другом делу зборника налази се десет текстова – девет излагања на одржаном округлом столу и једна беседа са отварања изложбе посвећене Ненаду Барачком: Саша Марковић, *Српска учитељска школа у Сомбору као модел вредности педагошког опуса Ненада Барачког*; протонамесник Срђан Нешић, *Пастирско-просветни рад свештеника Ненада Барачког*; Дејан Попов, *Мање познати биографски подаци проте Ненада Барачког*; Сара Весна Пено, *О настанку и развоју неумске појачке књиге*; Даница Петровић, *Црквено појање – наша недовољно позната нематеријална духовна и музичка баштина*; Предраг Ђоковић, *Допринос Ненада Барачког аналитичком проучавању српског црквеног појања*; Наташа Марјановић, *Написи Ненада Барачког о црквеном појању*; Милица Андрејевић, *Ненад Барачки: Литургија за мешовити хор*; Наташа Ђурагић, *Компоновање према нотним записима Ненада Барачког*; Ненад Ристовић, *Ненад Барачки – светли пример посвећености српском црквеном појању*.

У трећем делу зборника налазе се прилози, документа и фотографије са изложбе посвећене проти Ненаду Барачком која је била постављена у Градском музеју у Сомбору, а чији аутори су др Наташа Марјановић, протонамесник Срђан Нешић и г. Милан Радишић. Поред наведених прилога, у овом делу зборника се налазе и историјати и описи црквених хорова који су почетком јуна 2019. године учествовали на смотри приређеној у част проте Ненада Барачког.

Ишчитавајући радове посвећене проти Ненаду Барачком, откривамо личност

марљивог пастира Цркве, даровитог беседника и вредног градитеља. Упознајемо родољуба и активног учесника друштвеног живота и великих историјских догађаја. Испред нас израња слика посвећеног љубитеља црквеног појања који га није само бележио у ноте већ се бавио и аналитичким проучавањем црквеног појања и промишљањем о његовом чувању и развоју. Радови који се не тичу директно lika проте Ненада Барачког доприносе стварању слике укупног друштвеног, културног и политичког миљеа у коме је прота живео и делао, те тако, заједно са текстовима о протином животу и раду, чине панораму, свеобухватни приказ целог доба у коме се одвијао протин плодотворни живот.

Овај зборник радова није значајан само зато што на једном месту сабира познате податке о проти Ненаду Барачком ни зато што се у њему налазе нова, до сада непозната сазнања о протином раду на пољу појања, подаци о животу и оцене његовог рада. Значај и вредност овог зборника је много више у томе што је он пример на који начин и у ком смеру треба да иде будуће истраживање протиног многоструког и разноврсног рада, још увек недовољно истраженог и проученог. Доба у коме живимо омогућава да се целокупан протин опус, све што је о њему писано и што ће тек бити написано, сабере на једном месту и постане доступно како љубитељима и истраживачима црквеног појања тако и историчарима, педагозима и свим поштоваоцима проте Ненада Барачког и његовог дела. Српска православна Црквена општина у Сомбору ће сигурно наћи начина да у будућности то и оствари. До тада, од читалаца овог зборника припада јој поштовање и захвалност на објављивању овог хвале вредног зборника.

Из школске клупе

НЕПРОМЕНЉИВОЈ ИГУМАНИЈИ ХИЛАНДАРСКОЈ

Теби кличем, Мајко,
Твојој доброты клањам се, Мајко.
И пут светлости уносим похвални песмопој,
Славној,
Теби непроменљивој Игуманији
хиландарској,
Непроменљивој Владарки свих мојих жеља,
радости, туга, потреба, хтења и нашега
спасења.
И не само мојих, његових или њених,
Већ свих будућих покољења.
Утехо,
Надо,
Молитвени Крине,
Мајко,

Свака моја суза капље у крило твоје,
И покровом чуваш моје храбро, плаховито
срце.
Мирна луко живота и немира наших,
Откриј и нама, чије су свакодневне мисли
испреплетане страстима и гордостима,
Покајничке стазе страдалника.
И молитвама свог топлог срца,
Угреј и наше хладне погледе,
Путем погледа са твоје иконе.
Охраби и наше усплахирене речи хвале,
Да ти смело детиње буктиње у грудима
кличу,
Мајко.
Хвала Ти.

Теодора Томановић, III разред
Гимназија „Јован Јовановић Змај”, Нови Сад

Пресвета Богородица

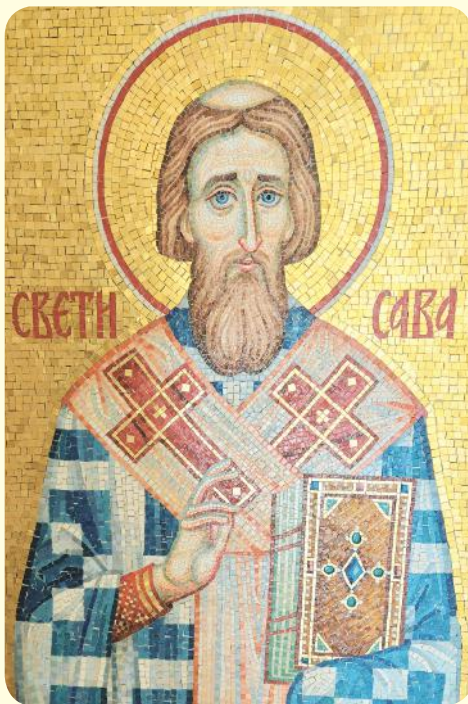

СЛОБОДА – ПУТ СВЕТОГ САВЕ

Растко Немањић је током живота имао разне титуле и звања: ктитор, законодавац, теолог, беседник, чудотворац, просветитељ и учитељ свога народа. Да би дошао до свог најзнаменитијег звања, имена Сава, Растко је морао себи и своме народу да пронађе и отвори врата ка слободи, ка Господу. Он је и данас истрајан, упркос свему и даље је тамо, не допушта да се његова врата затворе. Јер, како каже Александар Петровић, „задатак личности је да отвори врата и то је оно до чега је Свети Сава, сивши са трона, успео да се подигне”.

Рођен је као принц једне богате државе – немањићке Србије. Као младић добио је од оца на управу Захумље, а убрзо после тога одрекао се раскоши своје породице и отишао на Свету Гору, где је примио монашки постриг у манастиру Светог Пантелејмона и добио име Сава. Касније је тамо са својим оцем обновио манастир Хиландар. Свети Сава је 1219. године у Никеји издејствовао аутокефалност Српске Цркве и постао први српски архиепископ. То би, укратко речено, биле вредности које су, према речима професора Богдана Лубардића, „све оно што служи чистом и добром животу, оно што је наш Сава поклатио нама”.

Велико дело Растка Немањића био је његов лични скок у слободу. Оставио је кућу, раскош, напустио породицу, отишао са двора. Доласком на Свету Гору отворио је своја врата, створио своју слободу. За њега она није била избор, сâм ју је изградио, како то Војислав Илић каже, „светлошћу коју је његова душа хтела”. Тим чином показао нам је да је живот управо спремност за слободу. Наравно,

Свети Сава

нисмо сви довољно зрели нити храбри да пронађемо своју слободу. Немамо сви у својој личности уклесану снагу која би нас, попут снаге младог Растка, уздигла и послала на прави пут.

Идући својим путем, који је Доментијан описао као непрестани, Свети Сава је стварао темељ који се не троши маколико ми по том путу ходили. Штавише, створен је да нас води, да нас учи и чува. Створен је за нас јер, како каже Матија Бећковић, „српски народ је најважније дело Светог Саве, а Свети Сава најважније дело српскога народа”. Кроз своје дело *Прича о Светом Сави*, он је описао бег Растка Немањића на Свету Гору, бег пун бола и патње

кроз које је српски принц прошао да би достигао свој циљ. Ми Срби баш зато морамо да чувамо Светосавље, јер ако заборавимо своју прошлост, уклонићемо последње трагове путање која нас је водила и усмеравала стотинама година уназад. Остаћемо заробљени у мраку о којем Љубомир Симовић говори у *Ходочашћу Светоме Сави*: „Из тог мрака глас нам не допире.”

Свети Сава нам је утро пут, али на нама је да изаберемо како ћемо њиме да се служимо. Ако смо заиста Савини поносни потомци, ходићемо, како нам је то он сâм рекао, „подвизима ка добру, ни на десно, ни на лево, него по сили, колико ко има снаге, царским путем, сетивши се што јесмо”.

Оно дете које је смело отворило своја врата ка слободи, дете светитељ и чудотворац, оно дете које певамо и славимо, „то дете јоште живи и његова живи слава, јер то дете беше Растко, син Немањин, Свети Сава”.

Актуелности

Епископ мохачки Дамаскин отворио симпосион у манастиру Бођанима

У четвртак, 16. јуна 2022. године, у манастиру Бођанима је одржан међународни симпосион под називом *Црквена уметност и савремени токови*. Симпосион је одржан у организацији Академије Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију, у сарадњи са манастиром Бођанима и Покрајинским заводом за заштиту споменика културе у Новом Саду.

Епископ Дамаскин са учесницима симпосиона у манастиру Бођанима

После поздравних речи које је упутио презвитер др Дарко Стојановић, директор Академије, учесницима симпосиона се обратио Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, који је том приликом отворио скуп. Преносећи благослов и поздраве Његовог Преосвештенства Епископа бачког др Иринеја, Преосвећени владика Дамаскин је, поред осталог, истакао: „Уметност се може оцењивати и процењивати различитим мерилима и изван Цркве, у музејима и галеријама, на уметничким факултетима... Можемо користити различите естетске категорије које имају своје место у уметничким правцима и не могу се упоређивати без могућности да у просуди погрешимо. Знамо да објективност у социолошкој процени домета неке културе и уметности значи и озбиљност

и легитимност процене. Управо због изостанка објективности и спремности да православну уметност оцењујемо оним естетским категоријама које су биле најважније и којима су уметници једино и могли да прикажу веру свога времена и своје Цркве, ми данас наилазимо на неразумевање у срединама које нису традиционално православне. Зашто? Зато што је основна категорија наше уметности била *узвишено*. Светитељи су приказани као људи врлине, аскезе, подвига, исповедништва, победе над собом и природом, над својим хтењима, људском славом и моћи. Њи-

хова лица су смирена, њихове очи су упрте у небо, оне већ виде Господа. Фигуре су дематеријализоване, издужене, једноставно приказане. Лица светитеља су приказана онаквима каква ће бити пред Престолом Сведржитеља. Сви ми који молитвено стојимо или служимо, свако према своме дару, у литургијском слављу постајемо сапутници светима насликаним на зидовима наших храмова, благодарни за дар који су многи, често безимени уметници и песници, писци и градитељи

умножили на спасење своје и свих душа које су надахнули.”

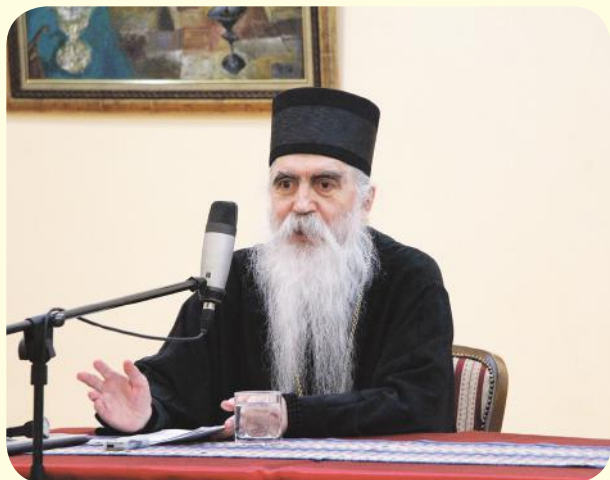
У радном делу симпосиона, одржаном у оквиру две сесије, своје реферате изложило је петнаест учесника, међу којима су били професори Академије Српске Православне Цркве за уметност и конзервацију, као и научни сарадници Балканолошког института у Београду и запослени у Покрајинском заводу за заштиту споменика културе.

Епископ бачки др Иринеј беседио на духовној трибини у Суботици

У Српском културном центру „Свети Сава”, у свечаној дворани Задужбине Душа-

Актуелности

Епископ Иринеј беседи на духовној трибини у Суботици

на Радића у Суботици, у петак, 24. јуна 2022. године, на крају овогодишњег програма „У славу Видовдана“, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј беседио је на духовној трибини о значају празника Видовдана.

Говорећи о наведеној теми, Преосвећени владика Иринеј је објаснио смисао Косовског Завета доводећи га у везу са Новим Заветом као основом на којој је утемељен. „Косовски Завет није ништа друго до стваралачка примена – у историји, животу, искуству и страдањима нашег народа – оног јединог и вечног богочовечанског Завета Христовог. Лазарев избор је уствари наше опредељење, саборна одлука народа као саборне личности, као помесне Цркве, да, и одговорно и слободно, саможртвеном љубављу, ни по коју цену и ни за шта не жртвује вечну заједницу љубави, изражену у Христовом Новом Завету, а да све друго тумачи, доживљава

и остварује кроз призму и кроз искуство тог вечног Завета. Веома је важно инсистирати на овој духовној, јеванђелској, христоцентричној садржини Косовског Завета. Треба да непрекидно васкрсавамо у себи етос истинске духовности, истинске побожности, свих оних вредности и врлина које ће нас чинити причасницима и заједничарима вечног Божјег Завета, Христовог Завета, члановима Цркве Христове”, нагласио је Епископ бачки Иринеј.

Духовној трибини присуствовало је свештенство и верни народ.

Видовдан у Саборном храму у Новом Саду

На празник Видовдан, у уторак, 15/28. јуна 2022. године, Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј начествовао је на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду, уз саслужење

Епископ Дамаскин са новосадским свештенством служи помен почившим војводама и војницима пострадалим од Косовског боја до данас

Његовог Преосвештенства Епископа моначког Дамаскина, свештеног братства Саборног храма и новосадских ђакона.

После прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика Иринеј је у својој бесе-

Актуелности

ди указао на суштину молитвеног прослављања Видовдана, као и на смисао Косовског Завета. „Многи данас – пре свега, они недобронамерни, а има их, нажалост, и у нашим срединама – врло погрешно, тенденциозно, наопако, недобронамерно тумаче лик светог кнеза Лазара и тај Завет, то завештање које он својом личношћу, својим мученичким подвигом и страдањем, својом борбом, како народни песник каже, *за крст часни и слободу златну*, пружа свима нама. Они говоре да је то мит, да то није историјска истина и реалност. Све то, наравно, ни најмање не одговара истини. Свети кнез Лазар је жртвовао себе за друге, а, према речима Господа Христа, нема веће жртве ни веће љубави од те да неко положи живот свој за ближње своје, за пријатеље своје, за народ свој. У томе је величина и светост светог кнеза Лазара. Стога је Бог њега прославио, а његове свете мошти се чувају до данас. Видовдан је празник који сву нашу свест и савест узноси до висина јеванђелског поимања живота и спасења. То није никакав национални мит, а још мање нешто што заслужује подсмех, како верују они наши – у почетку поменути, сажаљења достојни – савременици и саплеменици. То је призив свима нама да и ми будемо сведоци Христове вере и да се потрудимо да у својим свакодневним поступцима у свом животу на земљи такође будемо на страни вечног добра”, нагласио је Епископ бачки г. Иринеј.

После заамвоне молитве, уз саслужење свештенства и ђаконства, Преосвећени владика Дамаскин је служио парастос свим нашим војводама и војницима који су свој живот положили за веру и отаџбину, од Косовског боја до данас.

Епископ бачки др Иринеј присуствовао добротворном концерту у Новом Саду

На Видовдан, у уторак, 15/28. јуна 2022. године, Његово Преосвештенство Епископ

Епископ Иринеј благосиља младу уметницу
Павлину Радовановић

бачки господин др Иринеј присуствовао је добротворном концерту Павлине Радовановић из Ораховца. Концерт је приређен на сцени „Пера Добриновић” у Српском народном позоришту у Новом Саду. Добротворни концерт је организован са жељом да прикупљена средства буду даривана цркви Успења Пресвете Богородице у Ораховцу, за потребе осликавања храма.

На концерту је наступила дванаестогодишња Павлина Радовановић из Ораховца, изводећи српске народне песме са Косова и Метохије. Програм је водила госпођа Бранка Марковић, која је публику упознала са Павлином, њеним одрастањем у Ораховцу, са Ораховцем, црквом Успења Пресвете Богородице у Ораховцу, њеним историјатом, богатством и значајем за српски народ у Ораховцу, али и са жељом и потребом Ораховчана да храм буде осликан.

Литургијско сабрање у Бачкој Паланци

У недељу трећу по Педесетници, 20. јуна / 3. јула 2022. године, у храму Рођења светог Јована Претече у Бачкој Паланци, на светој архијерејској Литургији началствовао је Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

Актуелности

Епископ Дамаскин са свештенством на Литургији
у Бачкој Паланци

После прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени епископ Дамаскин је у беседи нагласио: „У овом јеванђелском одељку говори се о томе како не треба да бринемо за оно што је пролазно, а сви се ми бринемо, нарочито данас. Господ нам каже да треба да бринемо за најважнију ствар, тојест за Царство Божје и правду Његову, а да ће нам се остало све додати. Шта нам тиме Господ каже? Каже нам оно што је нама можда тешко схватити, а то је да у многобрижном срцу Господ не стањује. Зато и ми, драга браћо и сестре, морамо да се препустимо Промислу Божјем у нашем животу, јер не можемо ми све бриге имати и држати у себи. Оно што је најважније, а што ово јеванђелско штиво жели да нам пренесе, јесте да морамо да имамо веру која ће прећи у поверење у Бога и Божји Промисао о нама, а то поверење ће касније прећи у љубав према Богу. Јер, кад имамо љубави према Богу, онда нам ништа неће бити тешко, па ни да прихватимо реч Божју.”

У току свете Литургије Преосвећени владика Дамаскин је у чин ђаконa рукоположио ипођаконa Бранка Караћа из Бачке Паланке.

Празник Рођења светог Јована Претече у Саборном храму у Новом Саду

У четвртак, 24. јуна / 7. јула 2022. године, на празник Рођења светог Јована Претече, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду начествовао је Његово Преосвештенство Епископ бачки господин др Иринеј, а саслуживали су Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, свештенство и ђаконство Епархије бачке.

На малом входу, Епископ бачки Иринеј је произвео прото-намесника Велимира Врућинића, настојатеља Саборног храма, у чин протојереја.

Епископ бачки Иринеј са новорукоположеним
свештеником Бранком Караћем

У беседи после прочитане јеванђелске перикопе, Преосвећени владика Иринеј је истакао: „Пророци су, по посебном Божјем дару и призивању, много векова пре Рођења Христовог, многи чак и на хиљаду година пре, предсказивали, прорицали, наговештавали Његов долазак у свет. Последњи у њиховом низу, највећи од њих, јесте управо свети Јован. То је и његов отац у својој молитви по његовом рођењу ускликнуо са благодарношћу Богу: *И ти, дете, зваћеш се пророк Вишњега,*

Актуелности

јер ћеш ићи пред Њим! То се остварило у његовом земаљском животу. Он је својом јавном делатношћу и мисијом био Претеча, претходник Господа Христа. Чак је Христос Своју прву јавну проповед почео истим речима које је пре Њега говорио свети Јован Крститељ. То су речи: *Покајте се, јер се приближило Царство небеско!* Из покајања се рађа све остало – вера, нада, љубав, све божанствене врлине које красе истинског Божјег човека.”

У току свете Литургије, Епископ бачки Иринеј је рукоположио ђакона Бранка Караћа из Бачке Паланке у презвитерски чин, а Епископ мохачки Дамаскин је рукоположио ипођакона Страхињу Николића из Сомбора у ђаконски чин.

Архијерејска Литургија у Чуругу

У недељу четврту по Педесетници, 27. јуна / 10. јула 2022. године, у храму Вазнесења Господњег у Чуругу, на светој архијерејској Литургији начелствовао је Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

Епископ мохачки Дамаскин
са новорукоположеним ђаконом Савом Фаном

У беседи после прочитаног одељка из светог Јеванђеља, владика Дамаскин је протумачио јеванђелску причу о исцељењу слуге римског капетана у Капернауму, наглашавајући да је смирење основ вере: „Драга браћо и сестре, потрудимо се да у нашем животу имамо управо ту веру коју је имао овај римски капетан коме се Господ задивио и на крају му рекао: *Иди, и како си веровао нека ти буде!* И каже се: *И оздрави слуга његов у тај час.* Преподобни отац наш Јустин Ћелијски каже: *Ево када је човек свемоћан у овој свету – онда када има такву истинску веру. Јер, на такву веру Господ одговара: Како си веровао, нека ти буде!* Потрудимо се и ми да имамо такву веру какву је имао овај римски капетан, да имамо исту такву веру какву су имали ваши преци који су сазидали овај дивни храм, да имамо исту такву веру какву су имали сви наши преци који су сачували наше име и нашу веру, да би Господ и нама могао да каже дивне речи: *Иди и како си веровао, нека ти буде!*”

Пред почетак свете Литургије Преосвећени владика Дамаскин је рукопроизвео у чин ипођакона Стевана Јовицког из Бачке Паланке, а у току свете Литургије је у чин ђакон рукоположио ипођакон Саву Фана из Чуруга.

По завршетку свете Литургије, протојереј Милан Ђурић, настојатељ храма Вазнесења Господњег у Чуругу, захвалио је епископу Дамаскину на доласку у Чуруг, служењу свете Литургије и речима поуке и духовног укрепљења. Одговарајући на речи поздрава и добродошлице, Епископ мохачки Дамаскин је сабраном народу пренео благослове Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја.

Празник Светих апостола Петра и Павла у Саборном храму у Новом Саду

На празник светих апостола Петра и Павла (Петровдан), у уторак, 29. јуна / 12. јула 2022. године, на светој архијерејској Литургији у Саборном храму у Новом Саду начелствовао је Његово Преосвештенство Епископ

Актуелности

Епископ бачки Иринеј са новорукоположеним свештеником Страхињом Николићем

бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства и ђаконства Епархије бачке.

Беседећи после прочитаног јеванђелског зачала, Преосвећени владика Иринеј је поучио верни народ о смислу прослављања светих апостола Петра и Павла као првоврховних апостола. „У Цркви постоји Један и Једини Којега Свето Писмо и богослужење називају *Првенствујући у свему*. То је Господ Христос. Он је *Глава Цркве* и *Првенствујући у свему*, каже нам реч Божја. Али, Он исти за Себе каже: *Ја сам међу вама као слуга; нисам дошао да Ми служе него да служим и да живот Свој положим у откуп за многе* (за све). Дакле, у Цркви појам *првенства* значи појам *служења* свима из љубави, као што каже Спаситељ: *Ко хоће први да буде, треба да буде последњи и да свима служи на путу спасења!* Тада ће га Бог прославити и дати му првенство. Онај Који у Цркви има прву и последњу реч јесте Сâм Господ Дух Свети, а са Духом Светим, наравно, и Христос, Који је вечна Истина, и Бог Отац небески. Света Тројица је једини, први и последњи критеријум и истине, и праведности, и правичности, и свега што нам је на спасење у Цркви. Зато је овај празник повод да се научимо и поучимо много чему – истинском веровању у Христа, љубави према Христу, ревности у служењу Христу и ближњима својим, – али и у смирењу, да никако и никада не под-

лежемо идеји некаквог првенства власти над другима. На нама је пут смирења као пут спасења, пут служења као једини пут некакве „власти“, а шта је власт у хришћанском поимању, каже нам свето Јеванђеље, у којем пише да нам је Бог дао власт да будемо деца Божја”, истакао је Преосвећени владика Иринеј.

У току свете Литургије, Епископ бачки Иринеј је рукоположио ђакона Страхињу Николића из Сомбора у презвитерски чин, а по завршетку свима присутнима је пожелео срећан и благословен празник.

Илиндан у Световазнесенском храму у Новом Саду

На празник светог пророка Илије (Илиндан), пре двадесет и једну годину, освештани су темељи Световазнесенског храма у Новом Саду, а потом је отпочела и изградња храма. Од тада се, благословом Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, организује традиционални Илиндански црквено-народни сабор. Светом архијерејском Литургијом у храму Вазнесења Господњег, у уторак, 20. јула / 2. августа 2022. године, на празник светог пророка Илије, почела је прослава поменутог црквено-народног сабора.

На светој архијерејској Литургији началствовао је Његово Преосвештенство Епископ мохачки господин Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке. Беседећи после прочитаног јеванђелског одељка, Преосвећени владика Дамаскин је упознао верни народ са личношћу светог пророка Илије, његовим животом и делом. „Данас смо се сабрали да бисмо посведочили нашу веру у Бога и нашу веру у овога великога Божјега угодника, који је моћан пред Богом да чује наше молитве и да их изнесе пред лице Божје. Ми, браћо и сестре, треба да се у свему угледамо на светог Илију, на његову огњену ревност коју је имао у заштити вере у правога Бога. А да би неко имао такву огњену ревност, он мора да има и огњену веру, какву је имао овај Божји угодник, он мора да има и живот по тој вери, тојест да његов живот пра-

Актуелности

Епископ Дамаскин са свештенством на Литургији у Вазнесенском храму у Новом Саду

те његове речи, јер само је онај човек велики пред Богом чија дела прате велика вера, велика нада у Бога и велика љубав према Богу”, поручио је владика Дамаскин.

У храмовима Епархије бачке служен парастос жртвама пострадалим у злочиначкој „војно-полицијској” операцији *Олуја*

Благословом Његовог Преосвештенства Епископа бачког господина др Иринеја, поводом обележавања двадесет седме годишњице од прогона и страдања српског народа на подручју тадашње Републике Српске Крајине и данашње Републике Хрватске у зло-

чиначкој „војно-полицијској” операцији *Олуја* 4. августа 1995. године, у четвртак, 4. августа 2022. године, на празник свете Марије Магдалине, у свим храмовима Епархије бачке служена је света Литургија, а после заамвоне молитве служен је парастос свим жртвама невинно пострадалим у поменутој злочиначкој операцији.

У Саборном храму у Новом Саду парастос је служио Његово Преосвештенство Епископ мохачки г. Дамаскин, уз саслужење свештенства и ђаконства Епархије бачке.

Епископ Дамаскин са свештенством служи помен пострадалим у злочиначкој акцији *Олуја*

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве.

**Информације можете добити путем телефона
бр.: 064/12-93-616 и 021/526-068**

Нова издања

ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

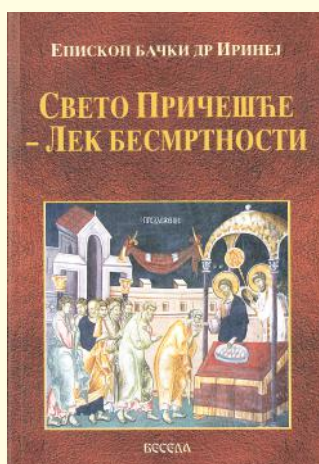

СВЕТИ ПОРФИРИЈЕ КАВСОКАЛИВИТ СВЕДОЧЕЊА

ТАЈНА РАЗЛИКОВАЊА БОЖАНСКЕ СУШТИНЕ И ЕНЕРГИЈЕ У СВЕТОЈ ТРОЈЦИ ПО СВЕТОМЕ МАРКУ ЕФЕСКОМ ЕВГЕНИКУ

Епископ новосадски и бачки
др Иринеј (Буловић)

СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ – ЛЕК БЕСМРТНОСТИ

Епископ новосадски и бачки
др Иринеј (Буловић)

ПИТАМ СЕ

Свештеник Владан Симић

На таласу Православља

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ЕПАРХИЈА БАЧКА
ИНФОРМАТИВНА СЛУЖБА

www.eparhijabacka.info; e-mail: epbackainfo@gmail.com

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби
сведочења и ширења православне вере.”

Епископ бачки г. Иринеј

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ
ХРАМА У МАНАСТИРУ
ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА
НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро рачун 250-2010001105760-64 (Еуробанка, Нови Сад)